

MUNI
LAW

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

GRASSROOTS
INSTITUTE

UNIVERZITA KOMENSKÉHO
V BRATISLAVE

**XVI Міжнародна
науково-практична конференція**

**ЗАКАРПАТСЬКІ
ПРАВОВІ ЧИТАННЯ.
СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА ІНСТИТУЦІЙНА
СПРОМОЖНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНО-
ПРАВОВИЙ АСПЕКТИ**

**26–27 квітня 2024 року
м. Ужгород, Україна**

ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (м. Ужгород, Україна)
(Юридичний факультет)
Університет Коменського (м. Братислава, Словачька Республіка)
(Юридичний факультет)
Університет Масарика (м. Брно, Чеська Республіка)
(Юридичний факультет)
Грацький університет імені Карла і Франца (м. Грац, Республіка Австрія)
(Юридичний факультет, Центр східноєвропейського права)
Трнавський університет (м. Трнава, Словачька Республіка)
(Юридичний факультет)
Західний університет ім. Васіле Голдіш (м. Арад, Румунія)
(Юридичний факультет)
The Grassroots Institute (Канада)
Громадська організація «Університетський центр соціальної та правової
підтримки» (м. Ужгород, Україна)
Центр українсько-європейського наукового співробітництва
(м. Ужгород, Україна)

МАТЕРІАЛИ
ХVІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ЗАКАРПАТСЬКІ ПРАВОВІ ЧИТАННЯ.
СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА ІНСТИТУЦІЙНА
СПРОМОЖНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТИ»**

26–27 квітня 2024 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2024

Рекомендовано до друку Вченою радою юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 9 від 3 квітня 2024 року.

НАУКОВА РАДА КОНФЕРЕНЦІЇ:

Голова наукової ради конференції – **Ярослав Лазур** – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ»;

Олександр Розач – доктор юридичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «УжНУ»;

Doc. JUDr. **Eduard Burda**, PhD – декан юридичного факультету Університету Коменського (м. Братислава, Словаччина);

Doc. JUDr. Mgr. **Martin Škop**, PhD – декан юридичного факультету Університету Масарика (м. Брно, Чеська Республіка);

Univ.-Prof. DDr. Dr. h.c. **Wieser Bernd** – директор Центру східноєвропейського права, заступник декана юридичного факультету Грацького університету імені Карла і Франца (м. Грац, Республіка Австрія);

Univ. Prof. Doc. JUDr. **Marianna Novotná**, PhD – деканка юридичного факультету Трнавського університету (м. Трнава, Словаччина);

Assoc. Prof. Remus **Daniel Berlinger**, PhD – декан юридичного факультету Західного університету імені Васіле Голдні (м. Арад, Румунія);

Dr. **Hasrat Arjumend** – президент-засновник і генеральний директор The Grassroots Institute, співголова RISG-Центральна Азія, IYRP 2026 (м. Монреаль, Канада);

Doc. JUDr. **Livia Trellová**, PhD – заступниця декана з міжнародних зв'язків та вивчення іноземних мов юридичного факультету Університету Коменського (м. Братислава, Словаччина);

Doc. JUDr. Ing. **Michal Radvan**, PhD – заступник декана з міжнародних та зовнішніх зв'язків юридичного факультету Університету Масарика (м. Брно, Чеська Республіка);

ThLic. Mgr. **Michaela Moravčíková**, ThD – заступниця декана з міжнародних зв'язків юридичного факультету Трнавського університету (м. Трнава, Словаччина);

Assoc. Prof. **Elena Urso** – професорка кафедри порівняльного приватного права Dipartimento di Scienze Giuridiche Scuola di Giurisprudenza Флорентійського університету (м. Флоренція, Італія);

Doc. JUDr. **Alla Tymofeyeva**, PhD – доцентка кафедри міжнародного права юридичного факультету Карлового університету (м. Прага, Чеська Республіка).

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Голова організаційного комітету – **Володимир Смоланка** – доктор медичних наук, професор, ректор ДВНЗ «УжНУ»;

Заступник голови організаційного комітету – **Вадим Піштя** – доктор філософії, заступник декана юридичного факультету з наукової роботи ДВНЗ «УжНУ»;

Заступниця голови організаційного комітету – **Наталія Петрецька** – кандидатка юридичних наук, доцентка, заступниця декана юридичного факультету з міжнародних зв'язків ДВНЗ «УжНУ»;

Андрій Андрушко – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ «УжНУ»;

Дмитро Белов – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «УжНУ»;

Юрій Бисага – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «УжНУ»;

Олександр Білаш – кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «УжНУ»;

Сандра Болдіжар – докторка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «УжНУ»;

Сібілла Булеца – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «УжНУ»;

Михайло Віхляєв – доктор юридичних наук, професор, директор Центру українсько-європейського наукового співробітництва, професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «УжНУ»;

Іван Габані – голова Ради молодих вчених юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ»;

Михайло Геревич – доктор філософії, доцент кафедри теорії та історії держави і права ДВНЗ «УжНУ»;

Олег Головок – кандидат економічних наук, засновник та директор Видавничого дому «Гельветика»;

Ярослав Греца – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри господарського права ДВНЗ «УжНУ»;

Віктор Заборовський – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «УжНУ»;

Мирослава Зан – старша викладачка кафедри теорії та історії держави і права ДВНЗ «УжНУ»;

Тетяна Карабін – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «УжНУ»;

Марина Козут – кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри теорії та історії держави і права ДВНЗ «УжНУ»;

Василь Копча – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ «УжНУ»;

Ольга Котляр – кандидатка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри міжнародного права ДВНЗ «УжНУ»;

Марія Менджул – докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «УжНУ»;

Микола Палінчак – доктор політичних наук, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ»;

Іван Переш – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та історії держави і права ДВНЗ «УжНУ»;

Ігор Пирого – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «УжНУ»;

Терезія Попович – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри теорії та історії держави і права ДВНЗ «УжНУ»;

Вадим Рошканюк – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри господарського права ДВНЗ «УжНУ»;

Михайло Савчин – доктор юридичних наук, професор, директор НДІ порівняльного публічного права та міжнародного права ДВНЗ «УжНУ»;

Антоніна Сабовчик – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «УжНУ»;

Микола Сийпюкі – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ «УжНУ»;

Олександр Сливка – кандидат юридичних наук, керівник Освітнього провайдера «ЦПК ГРУП»;

Ярослав Ступник – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ «УжНУ»;

Павло Черевко – кандидат юридичних наук, доцент, заступник декана юридичного факультету з навчальної роботи ДВНЗ «УжНУ»;

Роман Фрідманський – кандидат юридичних наук, професор, заступник декана юридичного факультету з навчальної роботи ДВНЗ «УжНУ»;

Ірина Хохлова – кандидатка юридичних наук, доцентка, заступниця декана юридичного факультету з навчально-виховної роботи ДВНЗ «УжНУ».

3 – 18 **Закарпатські правові читання. Сталий розвиток та інституційна спроможність в умовах війни: національний та міжнародно-правовий аспекти** : Матеріали XVI міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 26–27 квітня 2024 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. – 636 с.

ISBN 978-966-397-377-7

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на XVI міжнародну науково-практичну конференцію «Закарпатські правові читання. Сталий розвиток та інституційна спроможність в умовах війни: національний та міжнародно-правовий аспекти», яка відбулась на базі Ужгородського національного університету 26–27 квітня 2024 р.

УДК 34"364"(062.552)

ISBN 978-966-397-377-7

©Ужгородський національний університет, 2024
© Українсько-польське наукове видавництво
«Liha-Pres», 2024

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ МІЖНАРОДНОМУ ПОРЯДКУ

Штучний інтелект в оборонній сфері: досвід України та зарубіжних країн Барабаш О. О.	21
«Ментальна зброя» як загроза свідомості кадрів органів державної влади та управління України Семенюк О. Г., Веденєєв Д. В.	27
Військова допомога Україні в умовах трансформації колективної системи безпеки Горобець Н. С.	31
Контрабанда як виклик суспільству Дорофеєва Л. М.	33
Геноцид як злочин, що призводить до порушення прав людини, під час збройного конфлікту: нові виклики для України Дяченко В. І.	37
Штучний інтелект: виклики міжнародному порядку і контури міжнародно-правового регулювання Забара І. М.	39
Політика ЄС у сфері вибудовування стратегічних міжнародних комунікацій на сучасному етапі Качур О. В.	42
Особливості уніфікації норм міжнародного гуманітарного права на сучасному етапі Клещенко Н. О.	45
Цивільний захист України в умовах війни Коваль В. В., Попович В. В., Коваль Н. Я.	48
Тлумачення міжнародних договорів в сучасній правовій практиці: теорії, виклики та перспективи Ковальова М. В.	51

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Коваль Володимир Віталійович

здобувач,

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна*

Попович Василь Васильович

доктор технічних наук, професор,

т. в. о. проректора з науково-дослідної роботи,

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна*

Коваль Назарій Ярославович

доктор філософії,

помічник ректора,

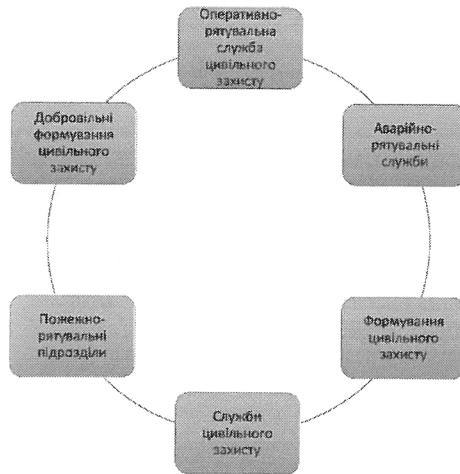
*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна*

В Україні питання захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій, пожеж, стихійних лих, аварій покладено на Державну службу України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), яка належить, за підпорядкованістю, до Міністерства внутрішніх справ України. ДСНС у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства¹. Із початком війни в Україні підрозділи ДСНС України стикнулися із новими для себе складнощами – виконання покладених завдань під час артилерійських обстрілів та ракетних ударів. Нерідко спостерігаються ситуації навмисного обстрілу рятувальників під час ліквідації надзвичайних ситуацій. У день повномасштабного військового вторгнення росії в Україну було оголошено Розпорядження прем'єр-міністра України (Д. Шмигала) ввести в дію плани цивільного захисту на особливий період та забезпечити всім органам ступінь «Повна готовність». Наведено тлумачення поняття «цивільного захисту». Цивільний захист – комплекс заходів, які реалізуються на території України в мирний час та в особливий період і спрямовані на захист населення, територій, навколишнього природного середовища, майна, матеріальних і культурних цінностей від надзвичайних ситуацій та інших небезпечних

---

¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052 "Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій".

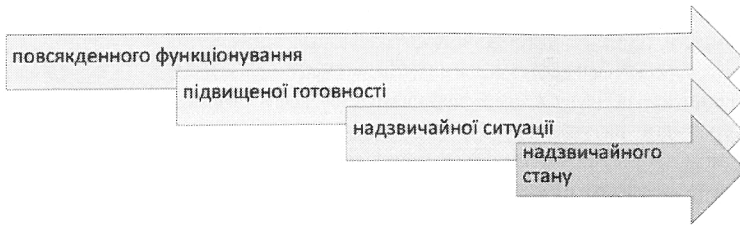
подій, запобігання виникненню таких ситуацій та подій, ліквідацію їх наслідків, надання допомоги постраждалим, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки². До складу сил цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту входять: Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту; аварійно-рятувальні служби; формування цивільного захисту; спеціалізовані служби цивільного захисту; пожежно-рятувальні підрозділи (частини); добровільні формування цивільного захисту (рис. 1).

Рис. 1. Сили цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту

В Україні забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту здійснюється єдиною державною системою цивільного захисту, яка складається з функціональних і територіальних підсистем. Єдина державна система цивільного захисту – сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту. Функціонування єдиної державної системи цивільного захисту відбувається за 4-ма сценаріями (рис. 2).

² Кодекс цивільного захисту України, стаття 4.

Рис. 2. Функціонування єдиної державної системи цивільного захисту України

Війна в Україні призвела до виникнення нових завдань, які покладені перед єдиною державною системою цивільного захисту України. Відповідно до Кодексу цивільного захисту України, додатковими завданнями єдиної державної системи цивільного захисту у відбудовний період є: проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків ведення воєнних дій та надзвичайних ситуацій; ліквідація наслідків воєнних дій у населених пунктах та на територіях, що зазнали впливу засобів ураження; вжиття заходів для відновлення об'єктів критичної інфраструктури сфери життєзабезпечення населення; визначення населених пунктів та районів, що потребують проведення гуманітарного розмінування, маркування небезпечних ділянок, проведення очищення (розмінування) територій; залучення до ліквідації наслідків ведення воєнних дій та надзвичайних ситуацій міжнародної допомоги³.

За даними «Інформаційно-аналітичної довідки про надзвичайні ситуації в Україні у 2023 році», найбільшими надзвичайними ситуаціями за 2023 рік (загальнодержавного рівня) стали: 18 січня у м. Бровари внаслідок авіаційної катастрофи вертольоту ЕС-225 (бортовий номер 54, ДСНС) загинуло 14 осіб (з них 1 дитина) та 26 осіб (з них 11 дітей) – травмовано. До ліквідації надзвичайної ситуації залучалося 127 осіб та 30 од. техніки ДСНС; 6 червня 2023 року о 02:50 внаслідок підриву російською федерацією греблі Каховської гідроелектростанції стався неконтрольований витік води в результаті чого зафіксовано підняття рівня води річок Дніпро та Інгулець. Внаслідок НС загинуло 32 особи, постраждало 28 осіб та 39 осіб рахується зниклими безвісти. Порушено умови життєдіяльності більше 42 тис. осіб⁴.

Таким чином, війна спричинила зміну в системі та нові завдання цивільного захисту. Функції, які сьогодні виконують працівники органів та підрозділів ДСНС України (формування цивільного захисту) є героїчними та ні в кого не викликають сумнівів.

³ Кодекс цивільного захисту України, стаття 8.

⁴ Електронний ресурс: <https://dsns.gov.ua/operational-information/nadzvicaini-situaciyi-v-ukrayini-2>